

- η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων ⁽¹⁾
- η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ασφάλεια των Αερομεταφορών ⁽²⁾

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, ο οποίος ορίζει τις αρχές και τους γενικούς κανόνες της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, ιδρύει την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων και εγκαθιδρύει της διαδικασίες ασφάλειας για τα είδη διατροφής (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 155 της 29.5.2001, σ. 32.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1592/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους κοινούς κανόνες στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την ασφάλεια των αερομεταφορών. (ΕΕ L 240 της 7.9.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 221 της 7.8.2002, σ. 38.

- ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ναυτικής Ασφάλειας ⁽³⁾

3. Η τροποποίηση των ιδρυτικών πράξεων των εν λόγω οργανισμών προϋποθέτει τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει τις προτάσεις της Επιτροπής.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ναυτικής Ασφάλειας (ΕΕ L 208 της 5.8.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 221 της 7.8.2002, σ. 54.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Οικονομική και κοινωνική επίπτωση της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες»

(2003/C 85/18)

Στις 16 και 17 Ιανουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Εξωτερικών Σχέσεων» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 7 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Δημητριάδη και της συνεισηγήτριας κας Belabed.

Κατά τη 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 98 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

Περίληψη

Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί έμπρακτη απόδειξη του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που επιδεικνύει η ΕΟΚΕ για την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων των υποψηφίων χωρών στα πλαίσια της διεύρυνσης, ακόμα κι αν παραμένουν σε εκκρεμότητα ορισμένες σημαντικές παράμετροι. Η διεύρυνση εισάγει την ΕΕ στη μεγαλύτερη δοκιμασία από τη δημιουργία της αλλά ταυτόχρονα θέτει τη μεγάλη πρόκληση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του Συμβουλίου της Λισαβόνας καθιστώντας την ΕΕ την πιο ανταγωνιστική οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ΕΟΚΕ στηρίζει με κάθε τρόπο τη διεύρυνση και συμμερίζεται την άποψη της Προεδρίας της Δανίας, ότι το χρονοδιάγραμμα για τη διεύρυνση της ΕΕ θα πρέπει να γίνει σεβαστό, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο, η οποία έχει επιτευχθεί από το κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά.

Η ΕΟΚΕ προσφέρει ποικιλοτρόπως την υποστήριξή της στη διαδικασία της διεύρυνσης και ειδικότερα στην ανάπτυξη συνεργασιών και υποστήριξης προς τις κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και τις εξειδικευμένες ΜΚΟ των υπό διεύρυνση χωρών, ώστε: α) να λειτουργήσουν παραγωγικά σε εθνικό επίπεδο, β) να οργανωθούν καλύτερα αποκτώντας την

αναγκαία τεχνογνωσία, γ) να μπορέσουν να συμμετέχουν στην επίλυση προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο και δ) να συμμετάσχουν στις ευρωπαϊκές διεργασίες συμμετέχοντας ενεργά. Η ΕΟΚΕ στρατεύεται στην ιδέα αυτή και θα καταβάλλει κάθε προσπάθεια προς το σκοπό αυτό και μετά την ένταξη των χωρών η οποία δεν θα αποτελέσει και τη λύση όλων των κοινωνικοοικονομικών τους προβλημάτων. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να προωθήσει τη διεύρυνση ως ένα οριζόντιο θέμα στο σύνολο των εργασιών της σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος δράσης για τη διεύρυνση το 2002.

1. Εισαγωγή

1.1. Η διαδικασία της διεύρυνσης αποτελεί μια δυναμική πορεία για την ενοποίηση της Ευρώπης ενδυναμώνοντας την ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία σε όλη την ήπειρο. Κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, κάτω από ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες έχουν πραγματοποιήσει ιδιαίτερα σημαντική οικονομική και διοικητική πρόοδο στην πορεία για την ένταξη τους στην ΕΕ. Παρόλα αυτά, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες έτσι ώστε να διατηρηθεί αυτή η πρόοδος, ιδιαίτερα τα επόμενα χρόνια, τα οποία και θεωρούνται κρίσιμα αφενός για την επιτυχή έκβαση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την τελική συμμετοχή τους και αφετέρου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων προσαρμογής που θα παρουσιασθούν με την ουσιαστική και πλήρη εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου (acquis).

Το όραμα για τη δημιουργία μιας Ενωμένης Ευρώπης μιας μεγάλης ενιαίας αγοράς με περισσότερους από πεντακόσια εκατομμύρια Ευρωπαίους προερχόμενους και από τις υπό διεύρυνση χώρες, θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί εφόσον α) οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στις χώρες αυτές προχωρήσουν με ταχείς ρυθμούς και χωρίς οποιεσδήποτε παλινδρομήσεις (1) και β) το επιτρέψουν οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, δηλαδή εάν οι πολίτες των υπό διεύρυνση χωρών αποδεχθούν τα νέα δεδομένα και αισθανθούν ασφαλείς μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη.

1.2. Οι υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν διπλή πρόκληση: ενώ εξακολουθούν να μοχθούν για τη μεταρρύθμιση του όλου πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού τους συστήματος, είναι απαραίτητο ταυτόχρονα να προσαρμοστούν άμεσα και στο κοινοτικό κεκτημένο (acquis). Πρόκειται για δύο παράλληλες, πολλές φορές επικαλυπτόμενες, αλλά οπωσδήποτε διακεκριμένες διεργασίες, που επιβάλλονται από μια ολόκληρη σειρά δεσμεύσεων και υποχρεώσεων σε διεθνείς φορείς, οι οποίοι δίνουν πολλές φορές διαφορετικές πολιτικές και οικονομικές κατευθύνσεις, ο καθένας με βάση τις δικές του στρατηγικές και κοινωνικά πρότυπα. Η ένταξη στην ΕΕ, συνεπώς, επηρεάζεται πάρα πολύ από τη μετάβαση και το αντίστροφο. Εκτός από τις οικονομικές και κοινωνικές

επιπτώσεις της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες, στην ΕΕ θα υπάρξει επίσης σημαντική επίδραση των συστημάτων που θα καθιερωθούν στις υποψήφιες χώρες, όταν οι χώρες αυτές ενταχθούν στην ΕΕ. Η επίδραση αυτή δεν φαίνεται να έχει συνειδητοποιηθεί σε όλη της την έκταση από τα σημερινά κράτη μέλη.

1.3. Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου για τη Διεύρυνση στις 16 Νοεμβρίου 2000 (στις Βρυξέλλες) που διεξήχθη υπό την αιγίδα της ΕΟΚΕ αντιπρόσωποι από διάφορες κοινωνικές ομάδες συζήτησαν την πραγματική κατάσταση και την επίδραση της προσχώρησης στην ΕΕ των Υποψήφιων Χωρών. Το Συνέδριο «επισήμανε προς το Συμβούλιο και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά όργανα, καθώς επίσης και τις Κυβερνήσεις των Υποψήφιων Χωρών την ανάγκη να στηριχθούν κατάλληλα οι προσεχείς εντάξεις των νέων μελών προς όφελος της Κοινωνίας των Πολιτών. Επίσης το Συνέδριο εξέφρασε την πεποίθηση ότι η αειφόρος και επιτυχής διεύρυνση της ΕΕ από την προσχώρηση των υποψήφιων χωρών σε αυτή, βασίζεται κυρίως στην επιτυχή εμπλοκή των ενδιαφερόμενων στις προπαρασκευαστικές προσπάθειες».

1.4. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στην ΕΟΚΕ για τη διεύρυνση από 5 έως και 7 Νοεμβρίου του 2001 (2), ο αρμόδιος Επίτροπος για τη Διεύρυνση, Gunter Verheugen, ζήτησε από την ΕΟΚΕ να επικεντρώσει την προσοχή της στις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που θα έχει η διεύρυνση στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

1.5. Επιπρόσθετα, τα μέλη των Μικτών Συμβουλευτικών Επιτροπών (JCC) με τις υποψήφιες χώρες έχουν κληθεί (3) να βοηθήσουν στη διασφάλιση της επιτυχούς διεύρυνσης τόσο για την ΕΕ όσο και για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Στις συναντήσεις τίθενται τα σημαντικότερα προβλήματα που αφορούν τις υπό διεύρυνση χώρες και στο διάλογο που διεξάγεται χωρίς περιορισμούς αντιμετωπίζονται κάποια από τα σημαντικά ερωτήματα που αφορούν τις εκταμιεύσεις, και ποσοτώσεις για την γεωργία, την περιφερειακή πολιτική, τη γραφειοκρατία στη δημόσια διοίκηση, την έλλειψη κοινωνικού διαλόγου, την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, τις αιτίες των καθυστερήσεων που σημειώνονται στις χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ, τη συνεισφορά των ΜΜΕ στις οικονομίες, την περιορισμένη έρευνα σε επιστημονικό επίπεδο, την επαγγελματική εκπαίδευση, τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα, και τέλος το έλλειμμα πληροφόρησης σχετικά με τη διεύρυνση που υφίσταται στους πολίτες των υποψήφιων χωρών.

1.5.1. Τα κριτήρια για την εκτίμηση της πρόοδου κάθε χώρας, όπως αυτά έχουν διατυπωθεί στο Συμβούλιο Κορυφής της Κοπεγχάγης το 1993, παραμένουν σε ισχύ έως και σήμερα. Οι υποψήφιες χώρες συνεχίζουν να πληρούν τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης εκτός της περίπτωσης της Τουρκίας. Σε μεγάλο βαθμό έχει επιτευχθεί πρόοδος στην εμβάθυνση και στην παγίωση της δημοκρατίας, στο σεβασμό της έννομης τάξης, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών δομών στις περισσότερες υπό διεύρυνση χώρες.

(1) Βλέπε επίσης τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: «Η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης», ΕΕ C 193 της 10.7.2001 και «Η διεύρυνση της ΕΕ: η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι υποψήφιες χώρες όσον αφορά την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων για την ένταξη», ΕΕ C 193 της 10.7.2001.

(2) Συνοπτική Έκθεση με θέμα τις Συναντήσεις για τη Διεύρυνση στην ΕΟΚΕ, 5-7 Νοεμβρίου 2001.

(3) Διάσκεψη κατά την Εβδομάδα Διεύρυνσης στην ΕΟΚΕ με θέμα «Προς μια εταιρική σχέση για την οικονομική μεγέθυνση και τα κοινωνικά δικαιώματα», 14-17 Νοεμβρίου 2000.

1.6. Η όλη προσπάθεια όμως θα πρέπει να εστιαστεί στην ικανότητα των υποψηφίων προς ένταξη χωρών να ολοκληρώσουν και ιδιαίτερα να μετατρέψουν σε εθνική νομοθεσία το κοινοτικό κεκτημένο. Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ είχαν ψηφισθεί τόσοι πολλοί νόμοι για την ολοκλήρωση του κοινοτικού κεκτημένου, δεν συνοδεύονται από τα αναγκαία υποστηρικτικά μέτρα και κυρίως δεν γνωρίζουμε τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν όταν αυτοί εφαρμοσθούν στην πράξη και πλήρως. Γενικά οι υποψήφιες χώρες, στα πλαίσια της διεύρυνσης, έχουν σαφείς στόχους να πετύχουν, πράγμα που τις βοηθά ιδιαίτερα στον καθορισμό των προτεραιοτήτων τους και στην επιτάχυνση συγκεκριμένων διαδικασιών εξυγίανσης.

Η γνωμοδότηση εξετάζει τα εξής θέματα κατά προτεραιότητα:

2. Παρούσα οικονομική κατάσταση — Αναδιάρθρωσεις

2.1. Οικονομικά δεδομένα — Στατιστικές

2.1.1. Κατά μέσο όρο η αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ για τις 10 από τις υποψήφιες χώρες άγγιξε σχεδόν το 5 % το 2001. Στο πρώτο μισό του 2001 παρατηρήθηκε μια επιβράδυνση στην αύξηση του ΑΕγχΠ στις υποψήφιες χώρες. Το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σαν ποσοστό επί του μέσου όρου της ΕΕ (μετρούμενο σε πρότυπα αγοραστικής δύναμης, PPS) έφθασε το 39 % το 2000, έναντι 38 % το 1999 για τις 10 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Το συνολικό ΑΕΠ των υπό διεύρυνση χωρών αποτελεί μόνο το 5 % του ΑΕΠ της ΕΕ (1). Οι μεγάλες αυξήσεις στην τιμή του πετρελαίου ώθησαν τον πληθωρισμό από το 10 % στο 15 % το 2000. Παρά τη σχετικά καλή αναπτυξιακή επίδοση, η ανεργία αυξήθηκε από σχεδόν 11 % σε 12,5 % το έτος 2000, και σε 18 % το 2001 (ακόμη και του 25-31 % σε μερικές περιοχές (2)). Η αύξηση της ανεργίας υποδηλώνει αρνητική επίπτωση των διαρθρωτικών αλλαγών στο εργατικό δυναμικό, στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας και ανεπιτυχή συνδυασμό των επαγγελματικών ικανοτήτων με τις ανάγκες της προσφοράς εργασίας.

2.1.2. Η κατάρρευση του συστήματος της συγκεντρωτικής οικονομίας το 1989 και η μετάβαση στην ελεύθερη αγορά, έχουν δημιουργήσει μία νέα αντίληψη για τις οικονομικές, κοινωνικές και επιχειρηματικές διαδικασίες στις υπό ένταξη χώρες, με παράλληλη στροφή του οικονομικού προσανατολισμού τους από την Ανατολή προς τη Δύση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι πολίτες αντέδρασαν έντονα στην βίαιη αλλαγή των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών λόγω: α) του αυξημένου πολιτικού και κοινωνικοοικονομικού κόστους μετάβασης, β) της αναποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων και γ) την κατάρρευση των εσωτερικών μηχανισμών και διαδικασιών των οικονομιών.

2.1.3. Η αναδιάρθρωση της οικονομίας έχει δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας στους νέους τομείς της και παράλληλα έχει εξαφανίσει έναν μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας στους παραδοσιακούς κλάδους, αφήνοντας έτσι υψηλή ανεργία, ανεπαρκή υποδομή και δυσοίωνα προοπτικές σε μεγάλες γεωγραφικές περιοχές. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα προβλήματα χρηματοδότησης, αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών. Απαιτείται επικέντρωση των προσπαθειών ώστε να συνδράμουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στην ανάπτυξη στρατηγικής για τις περιοχές αυτές και τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για επενδύσεις και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Πέρα των μέτρων για την ανάπτυξη των προσόντων, θεωρούνται απαραίτητα στοιχεία η ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, η βελτίωση των υποδομών, η ισόρροπη πολιτική για τις κοινωνικές παροχές, τα ημερομίσθια και τους μισθούς, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους εργαζόμενους να προσφέρουν και να επανδρώσουν τις νέες θέσεις εργασίας.

2.1.4. Οι εμπορικές συναλλαγές των υποψηφίων προς ένταξη χωρών αναδιάρθρωθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια με την ΕΕ να αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο για τις περισσότερες από αυτές. Επίσης, όπως ήταν αναμενόμενο, οι αυξημένες εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών δημιούργησαν ελλειμματικά εμπορικά ισοζύγια στην πλειονότητα των υπό ένταξης χωρών.

2.1.5. Οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού όπως αυτές θα διαμορφωθούν με την ένταξη, πιθανότατα θα προκαλέσουν σημαντικές ανακατατάξεις σε νευραλγικούς τομείς της οικονομίας των χωρών (π.χ. γεωργία, μεταποίηση κ.λπ.). Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων σχετικά με τις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που πρόκειται να προκύψουν με τη διεύρυνση και τις πιθανές επιπτώσεις που αυτές θα έχουν σε φαινομενικά «υγιείς» κλάδους.

2.2. Βιομηχανία — Υπηρεσίες — Εμπόριο

2.2.1. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν συμβάλει σημαντικά στην εξισορρόπηση του εξωτερικού χρέους σε όλες τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Επίσης, έχουν αποτελέσει σημαντική πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας εμποδίζοντας μια βαθιά κρίση στην απασχόληση τόσο στις μεγάλες επιχειρήσεις όσο και στον κλάδο των ΜΜΕ. Το κύριο μέρος των άμεσων ξένων επενδύσεων προέρχεται από τις ιδιωτικοποιήσεις κυρίως δημοσίων βιομηχανικών επιχειρήσεων που αποφέρουν τις περισσότερες εισροές κεφαλαίων. Το ένα πέμπτο των άμεσων ξένων επενδύσεων στον εμπορικό τομέα κατευθύνεται στους κλάδους εντάσεως εργασίας, όπως κλωστοϋφαντουργία, ρουχισμός, ηλεκτρικά μηχανήματα και αυτοκίνητα. Επίσης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις παραμένουν ο κύριος μοχλός για την αντικατάσταση του απηρχαιωμένου πάγιου εξοπλισμού, την εισαγωγή και εκμάθηση νέων τεχνολογιών και νέων μορφών διαχείρισης, καθώς επίσης και των σύγχρονων εργαλείων προώθησης πωλήσεων. Η βαριά βιομηχανία, παρά τις

(1) Eurostat — Statistical Yearbook 2002.

(2) DIW-Εβδομαδιαία Επιθεώρηση 1-2/02: Βασικές αρχές της ανάπτυξης της οικονομίας 2002-2003, Βερολίνο, 2002. Στατιστική Υπηρεσία: Ποσοστά ανεργίας στις περιφέρειες των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, 2000.

σημαντικές μεταβολές που έχουν επέλθει, παραμένει σε πολλές περιοχές, κρίσιμος οικονομικός και κοινωνικός παράγοντας, ο οποίος αν δεν ενισχυθεί σημαντικά θα δημιουργήσει περαιτέρω κοινωνικά προβλήματα.

2.2.2. Οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν αποτελέσει ένα εργαλείο κλειδί στη μεταβατική διαδικασία. Είχαν και έχουν ακόμη ποικίλο μορφή αποτελέσματα όσον αφορά τη χώρα, τον τομέα, το μέγεθος των επιχειρήσεων, τη μέθοδο που επιλέχθηκε και το νομοθετικό και θεσμικό περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις, παρόλο που οι ιδιωτικοποιήσεις προώθησαν σημαντικά την παραγωγικότητα συγκεκριμένων επιχειρήσεων είχαν ως αποτέλεσμα την άνοδο της ανεργίας και την αύξηση της ανισότητας των εισοδημάτων.

2.2.3. Οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν επεκταθεί από τη βιομηχανία και σε άλλους τομείς όπως επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μεταφορές και ενέργεια, συνδυαζόμενες με προσπάθειες συνολικής αναδιάρθρωσης των τομέων αυτών. Η διαδικασία των τραπεζικών ιδιωτικοποιήσεων έχει ολοκληρωθεί στις περισσότερες από τις υποψήφιες χώρες αλλά παρόλα αυτά παρατηρούνται κυβερνητικές παρεμβάσεις σε κάποιες από τις κρατικές τράπεζες σε θέματα λειτουργίας αυτών και σε θέματα διαμόρφωσης πιστωτικών πολιτικών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην έλλειψη διαδικασιών ιδιωτικοποιήσεων και σε άλλους χρηματοοικονομικούς τομείς στις υποψήφιες χώρες. Θα πρέπει να τονιστεί όμως ότι οι ιδιωτικοποιήσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα, δεν αποτέλεσαν και ούτε αποτελούν πάντοτε την επίλυση όλων των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων.

2.2.4. Οι μεταφορές στις υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν τεράστια πρόκληση μεταφοράς του κεκτημένου στη νομοθεσία και εφαρμογής του. Η διοικητική και οργανωτική στήριξη των χωρών αυτών θα πρέπει να συμπεριλάβει ειδικά μέτρα για την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας για τις μεταφορές⁽¹⁾.

2.2.5. Η έλλειψη σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων αποτρέπει επενδύσεις στον αναπτυσσόμενο ιδιωτικό τομέα. Στις περισσότερες περιπτώσεις επιπρόσθετη πρόοδος απαιτείται πριν από την ένταξη των χωρών, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα μεταφοράς των μηχανισμών καθορισμού της νομισματικής πολιτικής. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η ύπαρξη ελέγχου νόμιμης λειτουργίας που έχει επιβληθεί στον τραπεζικό τομέα δεν σημαίνει και την ύπαρξη αντίστοιχων μηχανισμών επίβλεψης και σε άλλους τομείς όπου οι επιχειρήσεις με υπηρεσίες διαμεσολάβησης θα μπορούσαν να αναπτυχθούν προσφέροντας ανάπτυξη και αποτελεσματικότητα. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι μηχανισμοί ελέγχου δεν είναι οικονομικά απόλυτα ισχυροί και ασφαλείς, ενώ πολλάκις δημιουργούν και σημαντικές επιβραδύνσεις και αναστολές στην

επιχειρηματική δραστηριότητα. Επίσης, η απουσία εταιριών παροχής αμοιβαίων εγγυήσεων για την ασφάλεια των πιστώσεων σε ΜΜΕ, αυξάνει σημαντικά το ρίσκο των επενδύσεων.

2.2.6. Οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που αφορούν την ιδιοκτησία της γης, παραμένουν ως ο καθοριστικότερος παράγοντας για την μη ανάπτυξη στεγαστικών και κατασκευαστικών αγορών, κτηματαγορών με άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, στην ανάπτυξη ΜΜΕ, νέων επιχειρήσεων και χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών. Επίσης, το συγκεκριμένο πρόβλημα αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την είσοδο εγχώριων και ξένων επενδυτών τόσο σε αυτούς τους τομείς αλλά και σε πληθώρα άλλων, ιδιαίτερα μάλιστα αν συνδυαστεί με τα νομοθετικά κενά που υπάρχουν στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα.

2.2.7. Στον τομέα της εσωτερικής αγοράς απαιτείται η εγκατάσταση και η ενδυνάμωση οριζοντίων υποδομών, ιδιαίτερα αυτών που διευκολύνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την επιχειρηματικότητα. Μερικά παραδείγματα σε τομείς με μεγάλα περιθώρια βελτίωσης είναι τα εξής: Η εποπτεία των αγορών, η τυποποίηση, η πιστοποίηση, τα βιομηχανικά και πνευματικά δικαιώματα.

2.2.8. Ο ανταγωνισμός υπό την ευρεία έννοια έχει καλλιεργηθεί σαν οικονομική, κοινωνική και επιχειρηματική αρχή μόλις την τελευταία δεκαετία στις υπό ένταξη χώρες. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί μέχρι τώρα θα πρέπει να διατηρηθεί και να επιταχυνθεί μέσα από τη δημιουργία θεσμικών οργάνων επίβλεψης του πλαισίου του ανταγωνισμού και των επιμέρους πολιτικών του όπως στην ΕΕ των δεκαπέντε.

2.2.9. Η έλλειψη της αναγκαίας κουλτούρας για την παραγωγή καινοτομίας καθώς και ο ασαφής προσδιορισμός της συνεισφοράς της έρευνας και της ανάπτυξης σε τομείς της οικονομίας χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής από τις υπό ένταξη χώρες.

2.3. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

2.3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ΜΜΕ αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή ανάπτυξης των χωρών ΚΑΕ λόγω της ευελιξίας και προσαρμοστικότητας που διαθέτουν ενώ αποτελούν και σημαντικούς παράγοντες μείωσης της ανεργίας. Οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στη διαδικασία της διέυρυνσης. Η ΕΟΚΕ έχει μέχρι τώρα υποδείξει ότι «οι επιχειρήσεις συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων τα οποία θεωρούνται προαπαιτούμενα για την περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη». Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ενθαρρυνθούν οι αρχές στις υποψήφιες χώρες ώστε να επιταχύνουν τους μηχανισμούς πληροφόρησης προς τις επιχειρήσεις που αφορούν το κοινοτικό κεκτημένο και να ενισχυθεί η φιλοσοφία της επιχειρηματικότητας στις ΜΜΕ.

2.3.2. Ο τομέας των ΜΜΕ έχει επιδείξει προοπτική ανάπτυξης και ευελιξίας, παρά τη σχετική έλλειψη εμπειρίας και την απουσία

(1) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τις μεταφορές και τη διέυρυνση, Σεπτέμβριος 2002.

συγκεκριμένων οικονομικών συμβάλλοντας σε ένα πολύ σημαντικό μέρος στο ΑΕΠ και την απασχόληση σε όλες τις χώρες. Ειδικότερα οι ΜΜΕ στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας/πληροφορικής, της εξειδικευμένης παραγωγής και του τομέα των υπηρεσιών τείνουν στο να έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά και αποτελέσματα όσον αφορά την απασχόληση όπως και οι μεγαλύτερες εταιρίες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

2.3.3. Σε άλλους τομείς παρόλα αυτά, οι ΜΜΕ δραστηριοποιούνται σε ένα οικονομικό περιβάλλον όπου η παραοικονομία πολλές φορές επηρεάζει σημαντικά τις πιθανότητες επιβίωσης και διατήρησης της θέσης τους στην αγορά. Οι επιπτώσεις της παραοικονομίας στο επίπεδο των εργασιακών σχέσεων οδηγεί: α) σε επισφαλείς μορφές εργασίας, β) σε πληρωμές με βάση τον ελάχιστο μισθό ή και χαμηλότερα, γ) σε μερικές περιπτώσεις επιπρόσθετες πληρωμές «στο χέρι», δ) σε συμβάσεις περιορισμένου χρόνου ή καθόλου συμβάσεις, αγνοώντας τις συνθήκες εργασίας και των κανόνων για το χρόνο απασχόλησης.

2.3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στη βελτίωση των συνθηκών για τις ΜΜΕ στις υπό διεύρυνση χώρες με περαιτέρω προώθηση της επιχειρηματικότητας, προτείνοντας μέτρα για τη στήριξη και την εκπαίδευση, συνοδευμένα πάντοτε με πιο ολόκληρη πληροφόρηση σχετικά με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις ΜΜΕ.

2.4. Δημόσιες Υπηρεσίες

2.4.1. Ο τομέας των υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος (οργανισμοί κοινής ωφέλειας) αξίζει ιδιαίτερης προσοχής. Όπως έχουν δείξει οι εμπειρίες στις χώρες της Δύσης, η συνολική απελευθέρωση του τομέα αυτού, στον ανταγωνισμό με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα προσφοράς ή/και ασφάλειας. Σε μερικές υποψηφίες χώρες, η αύξηση των τιμών στην ενέργεια έχει οδηγήσει τα νοικοκυριά να αδυνατούν να πληρώσουν την κατανάλωση του ρεύματος, μένοντας με αυτόν τον τρόπο αποκομμένα, γεγονός που έχει οδηγήσει πολλές φορές σε σοβαρές κοινωνικές αναταράξεις. Ένα σύνθετο πρόβλημα στη διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων αποτελεί η αποτυχία εγκαθίδρυσης του νομικού θεσμικού πλαισίου σε τομείς που προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες (συγκοινωνίες, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες), γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία μονοπωλίων.

2.4.2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τονίσει τον κρίσιμο ρόλο των επενδύσεων για την ανάπτυξη και την βελτίωση των κοινωνικών δομών στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης⁽¹⁾. Η θέση αυτή αποτελεί κύρια προϋπόθεση για να αποσοβηθούν πιθανά αντιξοα κοινωνικά φαινόμενα κατά τη διαδικασία της ολοκλήρωσης.

2.4.3. Οι Δημόσιες υπηρεσίες χρήζουν άμεσου εκσυγχρονισμού στις περισσότερες των υποψηφίων χωρών και ιδιαίτερη προς την κατεύθυνση της εξυπηρέτησης του πολίτη στις συναλλαγές του με το Δημόσιο. Επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στο κομμάτι της εισαγωγής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο δημόσιο τομέα.

2.5. Γεωργία

2.5.1. Η ενσωμάτωση της γεωργίας των υποψηφίων κρατών μελών με την ΚΑΠ είναι μια δύσκολη και μακροχρόνια διαδικασία. Η βασική κατάσταση αλλά και οι γεωργικές δομές διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Μεγάλες διαφορές σημειώνονται όμως και όσον αφορά την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων και της ανταγωνιστικότητας. Το ποσοστό με το οποίο η απασχόληση στη γεωργία συμβάλει στο ΑΕΠ, στις περισσότερες υποψηφίες χώρες είναι αισθητά υψηλότερο απ' ό,τι το αντίστοιχο ποσοστό στα υφιστάμενα κράτη μέλη της ΕΕ. Το ποσοστό απασχόλησης στη γεωργία κυμαίνεται από 5,1 % στη Δημοκρατία της Τσεχίας έως 42,8 % στη Ρουμανία. (Ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 4,3 %). Εξίσου σημαντικές διαφορές υφίστανται και όσον αφορά το ποσοστό συμβολής της γεωργίας στο ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται από 2,9 % στη Σλοβενία έως 15,8 στη Βουλγαρία (ο αντίστοιχος μέσος όρος στην ΕΕ είναι 2 %).

2.5.2. Οι αριθμοί καθιστούν σαφές ότι τόσο η οικονομική όσο και η κοινωνική σημασία της γεωργίας πρέπει να αξιολογηθούν με πολύ διαφορετικό τρόπο. Ο υψηλός αριθμός των εργαζομένων στη γεωργία συνεπάγεται σχετικά χαμηλό ποσοστό συμβολής στην εθνική οικονομία. Ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η γεωργία, ιδιαίτερα σε χώρες με μεγάλη έκταση όπως η Πολωνία και η Ρουμανία, πρέπει να ξετασθεί και να συνεκτιμηθεί με ιδιαίτερη προσοχή, ιδίως λόγω του εξαιρετικά μεγάλου ποσοστού ανεργίας που πλήττει τις αγροτικές περιοχές αλλά και της δυσκολίας να δημιουργηθούν κυρίως σε αυτές τις περιοχές νέες θέσεις απασχόλησης.

2.5.3. Η αναδιάρθρωση συγκεκριμένων βιομηχανικών κλάδων και η ανεργία που δημιουργήθηκε στις αστικές περιοχές οδήγησε πολλούς πολίτες των υποψηφίων χωρών να επιστρέψουν πίσω στην ύπαιθρο⁽²⁾.

2.5.4. Τα ποσοστά της δηλωμένης απασχόλησης στη γεωργία για τις 13 χώρες έχουν παραμείνει στα επίπεδα του 1999, μειούμενα με αργούς ρυθμούς στην πλειονότητά τους, ενώ σε μερικές περιπτώσεις όπως αυτές της Πολωνίας και της Ρουμανίας παρατηρήθηκε μικρή αύξηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα.

(1) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Απριλίου 1996 για το Λευκό Βιβλίο: «Προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ένταξή τους στην εσωτερική αγορά της Ενώσεως» (ΕΕ C 141 της 13.5.1996).

(2) DIW-Εβδομαδιαία Επιθεώρηση 1-2/02: Βασικές αρχές της ανάπτυξης της οικονομίας 2002-2003, Βερολίνο, 2002. Στατιστική Υπηρεσία: Ποσοστά ανεργίας στις περιφέρειες των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, 2000.

2.5.5. Οι επιπτώσεις του προϋπολογισμού της ΚΓΠ στις αγροτικές περιφέρειες και στην συνολική οικονομία θα πολύ διαφορετικές ανάλογα με τον τρόπο χρήσης των πόρων. Σε περίπτωση εφαρμογής της αποσύνδεσης, θα υπάρξουν επιπτώσεις στην απασχόληση στις αγροτικές περιοχές. Οι κοινωνικές συνέπειες είναι προφανείς και για την αντιμετώπισή τους θα χρειαστούν εναλλακτικές πηγές απασχόλησης για τις οποίες απαιτούνται εκπαίδευση και κατάρτιση.

2.5.6. Όπως γνωρίζουμε, η γεωργία των υποψήφιων κρατών μελών, η οποία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ένταση εργασίας, δεν είναι ανταγωνιστική λόγω της διάρθρωσής της. Είναι σαφές ότι η γεωργία των υποψήφιων κρατών μελών υφίσταται εξαιρετική πίεση προσαρμογής. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η παραγωγικότητα, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ενδεχομένως σοβαρές κοινωνικές αλλά και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

2.5.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έχει σημασία να τονίσει και πάλι ότι η εξέλιξη της γεωργίας και του αγροτικού χώρου στις υπό προσχώρηση χώρες επιβάλλεται να ακολουθήσει την αρχή της διάρκειας και ότι τα λάθη που έγιναν στο παρελθόν δεν επιτρέπεται να επαναληφθούν.

2.5.8. Μέχρι τη στιγμή της προσχώρησης τα προγράμματα προετοιμασίας θα διαδραματίσουν σοβαρό ρόλο. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την αποκεντρωτική στάση κατά τη διαδικασία εφαρμογής των προγραμμάτων ISPA και εντελώς ιδιαίτερα Sapard, τα οποία, κατά τη γνώμη της, πρέπει να βρίσκονται σε στάδιο εφαρμογής κατά το δυνατό σε όλες τις υπό προσχώρηση χώρες. Είναι εντελώς λυπηρό, όμως, ότι το Sapard σε μερικές χώρες εφαρμόζεται με μεγάλη καθυστέρηση και βέβαια πολλές φορές όχι στη μορφή με την οποία καταρτίστηκε. Αυτό βαρύνει την αναγκαία διεργασία προσαρμογής και τον αναπροσανατολισμό της γεωργίας προς την κατεύθυνση της σταθερής παραγωγής.

2.5.9. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε στις 25.10.2002 να καθιερώσει προοδευτικά τις άμεσες πληρωμές για γεωργούς στις υπό προσχώρηση χώρες βάσει της πρότασης της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό έγινε ένα αξιολογικό βήμα για μία επιτυχή και χρονικά ορθή περάτωση των διαπραγματεύσεων για το δύσκολο θέμα της γεωργίας. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι στις υπό προσχώρηση χώρες κατά την αξιολόγηση αυτής της απόφασης θα συνεκτιμηθούν και τα υπόλοιπα ενισχυτικά μέσα ιδίως σε εκείνα που αποβλέπουν στην βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων και στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

2.5.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες για την περαιτέρω εξέλιξη της ΚΓΠ έτσι ώστε η ευρωπαϊκή γεωργία όχι μόνο να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές προσδοκίες, αλλά να είναι και σε θέση να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις που θα προκύψουν από τη διεύρυνση.

2.5.11. Η Επιτροπή κατέστησε σαφές με τις προτάσεις που κατέθεσε, ότι ενισχύει εκείνα τα μέσα που θα θέσουν σε εφαρμογή την ΚΓΠ, τα οποία διατυπώθηκαν με το πρόγραμμα 2000 στον «δεύτερο πόλο» και τα οποία εξυπηρετούν, ιδιαίτερω, την εδαφική ανάπτυξη και τα προγράμματα για τον αγροτικό χώρο. Η ΕΟΚΕ τόνισε ήδη σε διάφορες γνωμοδοτήσεις ότι θεωρεί αυτή την πολιτική κατά βάση ορθή. Αυτό ισχύει και ιδίως για τις χώρες υπό προσχώρηση.

3. Παρούσα κοινωνική κατάσταση

3.1. Απασχόληση

3.1.1. Έναντι της συνολικά αυξανόμενης ανεργίας, η αγορά εργασίας παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των αστικών κέντρων και της υπαίθρου. Η αναδιάρθρωση των περισσότερων βιομηχανικών κλάδων και η ανάπτυξη των υπηρεσιών κυρίως στα αστικά κέντρα, όξυνε τις αντιθέσεις στην απασχόληση μεταξύ πόλεων και περιφέρειας⁽¹⁾, αφήνοντας σημαντικό μέρος των εργαζομένων, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, χωρίς τα κατάλληλα προσόντα που απαιτούνται για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας που στρέφεται όλο και περισσότερο προς τις υπηρεσίες. Επιπρόσθετα των μέτρων που αναφέρθηκαν παραπάνω για την ανάπτυξη των περιοχών και την προσέλκυση επενδύτων μία ισορροπία θα πρέπει να βρεθεί στις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, στα προσόντα που απαιτούνται και τους μισθούς που προσφέρονται, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί και να αναπτυχθεί το ανθρώπινο δυναμικό στις υποψήφιες χώρες στη κατεύθυνση που έχει θέση σαν στόχο η στρατηγική της Λισαβόνας.

3.1.2. Το πρότυπο των μεταρρυθμίσεων στη διεργασία μεταβολής των κοινωνιών των ΧΚΑΕ βασίζεται στην υπόθεση ότι θα υπάρξουν υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης, ιδίως μέσω της ανάπτυξης ενός ανθηρού ιδιωτικού τομέα στην οικονομία. Οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) και η ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) έπρεπε να χρησιμεύσουν ως κύριοι «αποσβεστήρες» της αναπόφευκτης απόλυσης εργατικού δυναμικού και πτώσης του βιοτικού επιπέδου. Παρά τις δραματικές αλλαγές στη διάρθρωση και τη λειτουργία των οικονομιών της περιοχής, τα αποτελέσματα απέχουν πολύ από τις προσδοκίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα προβλήματα απασχόλησης παραμένουν βασικός καθοριστικός παράγοντας της επιτυχίας της ενταξιακής διεργασίας.

3.1.3. Η μέχρι τώρα συγκεντρωθείσα εμπειρία από τη «μετάβαση» στην ελεύθερη οικονομία δείχνει ότι οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης δεν συνοδεύθηκαν από τη δημιουργία περισσότερων ή καλύτερων θέσεων απασχόλησης ως αυτόματο αποτέλεσμα των προσπαθειών αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις (Πολωνία) οι υψηλότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης συνοδεύθηκαν με ένα επίμονο και συχνά εντεινόμενο πρόβλημα ανεργίας.

⁽¹⁾ EE C 51 της 23.2.2000.

3.1.4. Σημαντικά τμήματα των «αποθεμάτων φθηνής εργασίας» επλήγησαν από τη ραγδαία ανάπτυξη της παραοικονομίας και τον πολλαπλασιασμό των περιπτώσεων πρακτικών παραοικονομίας στις νόμιμες εταιρείες. Το σωρευτικό αποτέλεσμα της ελευθερίας στις μεταρρυθμίσεις, ως «αποσβεστήρα» της φτώχειας και στυλοβάτη της κοινωνικής ειρήνης, συντέλεσε στην εξάπλωση της διαφθοράς και είχε σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στα έσοδα του προϋπολογισμού και στα οικονομικά των κοινωνικών ταμείων. Εξίσου σημαντικός είναι ο αντίκτυπος στην αποτελεσματική λειτουργία των φορέων και των μηχανισμών της αγοράς και η στρέβλωση του θεμιτού ανταγωνισμού στις αναδυόμενες αγορές εμπορευμάτων και εργασίας.

3.1.5. Οι μεγάλες ξένες εταιρίες έχουν δημιουργήσει την «προοπτική» για ένα τμήμα της αγοράς εργασίας για σταθερές, καλύτερα αμειβόμενες και πιο ποιοτικές νέες θέσεις εργασίας. Βρίσκονται ανάμεσα στην περιορισμένη ομάδα εταιριών που επενδύουν στην υγιεινή και την ασφάλεια στο χώρο εργασίας. Παρόλα αυτά, ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας μπορεί μόνο να περιορίσει και όχι να αντιστρέψει την «εκροή» του εργατικού δυναμικού.

3.1.6. Λόγω των περιορισμών του οικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται οι ΜΜΕ όπως η ελαφρά βιομηχανία, τα τρόφιμα, οι κατασκευές, η επεξεργασία ξύλου και η επιπλοποιία, εμφανίζουν χαμηλό επίπεδο απορρόφησης ανεργίας.

3.1.7. Οι πολιτικές των ξένων εταιριών προσελκύουν φυσικά το εργατικό δυναμικό με τα περισσότερα προσόντα, πράγμα που ενδέχεται να δημιουργήσει διαρθρωτικές εντάσεις στις τοπικές αγορές εργασίας. Οι γεωγραφικές συγκεντρώσεις των ΑΞΕ τείνουν να διατηρούν ή να οξύνουν τις περιφερειακές ανισότητες μεταξύ των αγορών εργασίας τόσο στη συνολική ζώνη των ΧΚΑΕ (80 % στην Πολωνία, την Ουγγαρία και την Δημοκρατία της Τσεχίας), όσο και στο εσωτερικό κάθε χώρας. Η ενσωμάτωση των ξένων εταιριών στα τοπικά οικονομικά συστήματα είναι ακόμη ανεπαρκής και τα περιθλαστικά αποτελέσματα (μέσω νέων θυγατρικών ή υπεργολαβίας) έχουν μέχρι στιγμής περιορισμένη συμβολή στη δημιουργία απασχόλησης.

3.1.8. Η διαδικασία της ένταξης και της εναρμόνισης των προτύπων, των κανόνων και των πρακτικών, που περιλαμβάνει αυστηρότερους κανόνες, καλύτερο έλεγχο και αυξημένο ανταγωνισμό, θα μπορούσε να ασκήσει πίεση για «εξυγίανση» και μόνο διαφανή και λειτουργία, αλλά ενδέχεται να συνοδευτεί από σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στην κατάσταση της απασχόλησης, αν δεν παρασχεθούν εγκαίρως μέτρα για την κάμψη αυτού του αντίκτυπου μέσω της στήριξης των «υγιών» επιχειρήσεων.

3.1.9. Εν κατακλείδι, η γενική κατάσταση της απασχόλησης και οι προοπτικές της απαιτούν μια προσέγγιση των πολιτικών για την απασχόληση και την αγορά εργασίας που να υπερβαίνει κατά

πολύ τα απλά «ενεργά μέτρα» και να ενσωματώνει δέσμες πολιτικής για τη φορολογία, τις επενδύσεις, την εκπαίδευση κ.λπ., ούτως ώστε να παρασχεθούν πραγματικές δυνατότητες δημιουργίας σταθερής και ποιοτικής απασχόλησης.

3.1.10. Τα θέματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain) έχουν προκύψει μεταξύ των άλλων κατά τις συνομιλίες με τους κοινωνικούς εταίρους στα πλαίσια των μεικτών συμβουλευτικών επιτροπών. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να εξετάσει διεξοδικά τα θέματα αυτά και να προτείνει τις κατάλληλες κατευθύνσεις (1).

3.2. Μισθοί

3.2.1. Καθώς οι μισθοί και τα ημερομίσθια παραμένουν ακόμη σχετικά χαμηλά, η ανεργία αυξάνεται και τα δημοσιονομικά προβλήματα δεν επιτρέπουν πληρωμές με υψηλές μεταβιβάσεις, οι υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν αυξανόμενη ανισότητα και επίμονη φτώχεια. Κατά τη δεκαετία του '90 το μισθολογικό χάσμα έχει διευρυνθεί στις υποψήφιες χώρες και ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας έχει αυξηθεί (2).

3.2.2. Η ποικιλία των οικονομικών παραγόντων και των τρόπων διεξαγωγής των εργασιών δημιουργεί μια πολύ πιο περίπλοκη σχέση μεταξύ μισθών και συνολικού εισοδήματος από ό,τι συχνά παρουσιάζεται. Τα εισοδήματα από μισθούς αντιστοιχούν σε πολλές περιπτώσεις (στις περισσότερες; να ελεγχθεί) σε λιγότερο από το μισό συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών (ως μακροοικονομικό εθνικό δείκτη). Αρκετά σημαντική είναι, επίσης, η κατανομή των μισθών κατά μέγεθος στις διάφορες χώρες. Σε μερικές χώρες (Βουλγαρία) υπάρχει μια τάση πώλωσης με συκέντρωση των μισθών στους κλάδους χαμηλής εξειδίκευσης/χαμηλής αμοιβής των βιομηχανιών, με επόμενη κορυφή γύρω από το μέσο μισθό και με μια χαμηλή κορυφή στα πολύ υψηλόμισθα επίπεδα (πολυεθνικές εταιρείες, μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις και ΔΕΚΟ) με τον ιδιωτικό τομέα να υστερεί σε σχέση με τον δημόσιο.

3.2.3. Ένα από τα αποτελέσματα των περιοριστικών εισοδηματικών πολιτικών, με διαφορετική μορφή σε κάθε χώρα, είναι ότι συχνά παρατηρείται η εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας για αυτές τις κοινωνίες — των «εργαζόμενων φτωχών», γόνιμου εδάφους για την παραοικονομία.

3.3. Κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα

3.3.1. Καθώς η ΕΕ διαθέτει ένα περιορισμένο κεκτημένο στον τομέα της Κοινωνικής Πολιτικής, οι αλλαγές των συστημάτων της κοινωνικής ασφάλισης στις υποψήφιες χώρες, έχει επηρεαστεί σημαντικά από άλλους Διεθνείς Οργανισμούς π.χ. Το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα, οι οποίοι έχουν μια πιο ευρεία δικαιοδοσία για τη στρατηγική βοήθειας στις χώρες και επηρεάζουν αυτές τις

(1) Συνοπτική Έκθεση με θέμα τις Συναντήσεις για τη Διεύρυνση στην ΕΟΚΕ, 5-7 Νοεμβρίου 2001.

(2) Έκθεση του εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της ομάδας μελέτης της 28.5.2002.

αλλαγές προς την κατεύθυνση ενός κοινωνικού μοντέλου με ιδιωτικά στοιχεία και με υπευθυνότητες και ανάληψη ρίσκου ιδιαίτερα επικεντρωμένες σε μεμονωμένα άτομα.

3.3.2. Η ΕΕ ενώ ένθερμα υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο το οποίο βασίζεται στις αρχές της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, έχει παρόλα αυτά περιορισμένη δικαιοδοσία και παρουσία στο να επηρεάσει τις αλλαγές και το σχεδιασμό αυτών των συστημάτων. Σαν αποτέλεσμα, σε πολλές περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένου και του πεδίου της Κοινωνικής Ασφάλισης, ο τρόπος με τον οποίο έχει σχεδιαστεί το κοινωνικό μοντέλο, σύμφωνα με την άποψη της ΕΟΚΕ δεν μπορεί να εξυπηρετήσει ένα μοντέλο για την Ευρώπη (1). Η ΕΟΚΕ προτείνει ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε αυτά τα ερωτήματα μέσα στο πλαίσιο της ανοιχτής διαδικασίας συντονισμού που αναπτύχθηκε στη Λισαβόνα κατά την οποία οι υποψήφιες χώρες έχουν ήδη συμπεριληφθεί από το Συμβούλιο της Βαρκελώνης κι έτσι έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες και τις αρχές του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

3.4. Ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνίας των πολιτών

3.4.1. Τα συστήματα κοινωνικού διαλόγου στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) χαρακτηρίζονται από παρόμοιους συνδυασμούς κεντρικών τριμερών συμφωνιών σε εθνικό επίπεδο και διμερών συλλογικών διαπραγματεύσεων που επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και σε μερικές περιπτώσεις στις ομάδες εργοδοτών. Το παράδειγμα της Σλοβενίας αποτελεί μία ξεκάθαρη εξαίρεση με ηγετικό ρόλο των τομεακών διαπραγματεύσεων και του καθιερωμένου συστήματος των συμβουλίων εργασίας.

3.4.2. Η τριμερής προσέγγιση έχει εισαχθεί κυρίως με τη «μεταφορά» ενός μοντέλου από το εξωτερικό το οποίο βασίζεται στην ανάγκη να προστατέψει την κοινωνική ειρήνη στα κρίσιμα στάδια της διαδικασίας της μετάβασης κατά την αποσυναρμολόγηση του παλιού πολιτικού συστήματος και τη θέσπιση των βάσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς — τους «κλυδωνισμούς» της απελευθέρωσης και την αρχική αναδιάρθρωση της οικονομίας. Με την σταθεροποίηση των νέων πολιτικών συστημάτων και των συστημάτων της αγοράς η σημασία του κοινωνικού διαλόγου εισήλθε σε μία περίοδο υποτονικότητας και το ενδιαφέρον σε αυτόν, ιδιαίτερα από την πλευρά των κυβερνήσεων, μειώθηκε σημαντικά.

3.4.3. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις έδωσαν νέα ώθηση στην ανάπτυξη του συστήματος του κοινωνικού διαλόγου και έχουν οδηγήσει σε επιτάχυνση της εισαγωγής συμβουλίων εργασίας στο χώρο εργασίας καθώς και προβλέψει για τη συμμετοχή των αντιπροσώπων από τις ΧΚΑΕ στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργασίας των αντίστοιχων πολυεθνικών εταιριών. Παρόλα αυτά περισσότερες προσπάθειες χρειάζονται για να διασφαλιστεί ότι η διαδικασία εναρμόνισης θα οδηγήσει σε αποτελεσματική ολοκλήρωση στην καθημερινή πρακτική.

3.4.4. Σύμφωνα με την αναπτυσσόμενη πίεση και την τάση να εξατομικεύονται οι εργασιακές σχέσεις, η ανάπτυξη εργατικής νομοθεσίας σαν το νομοθετικό πλαίσιο για τις εργασιακές σχέσεις, θα πρέπει να εμποτεύεται από κοντά και να εξασφαλίζει ότι αναπτύσσεται σύμφωνα με τις αρχές του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, μέσα στο οποίο ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί ένα σημαντικό πυλώνα.

3.4.5. Η ανάπτυξη ακόμη αντιμετωπίζει προβλήματα με:

- την περιορισμένη κατανόηση της έννοιας της εθνικής κυριαρχίας στη λήψη αποφάσεων από την εκτελεστική και νομοθετική εξουσία και από την σχετικά συχνή απροθυμία της να ενημερώσει πραγματικά και να συμβουλευτεί τους κοινωνικούς εταίρους σε θέματα που άπτονται της περιοχής εξειδίκευσής τους
- την αντιπροσώπευση των κοινωνικών εταίρων και την έλλειψη του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου καθώς και με τον κατακερματισμό της αντιπροσώπευσης συμφερόντων από τους κοινωνικούς εταίρους, ο οποίος και περιπλέκει την κοινή λήψη αποφάσεων στις δομές του κοινωνικού διαλόγου. Υπάρχουν σημάδια από την πλευρά των εμπορικών ενώσεων για συνένωση των οργανώσεων, αλλά το πρόβλημα παραμένει σε έναν αριθμό περιπτώσεων στις εργοδοτικές οργανώσεις
- την ταυτότητα και τους ξεκάθαρους ρόλους στις νέες συνθήκες

3.4.6. Τρεις ακόμη περιοχές παρουσιάζουν σοβαρές προκλήσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου σύμφωνα με το επίπεδο και τις πρακτικές της ΕΕ:

- Ανάπτυξη πραγματικών διαπραγματευτικών διατάξεων σε γενικό και τομεακό επίπεδο.
- Πλήρη αποδοχή και αποτελεσματική λειτουργία των συμβουλίων εργασίας στους χώρους εργασίας.
- Ανάπτυξη των δομών, μηχανισμών και διαδικασιών του κοινωνικού διαλόγου για τις ΜΜΕ.

4. Ίσες ευκαιρίες

4.1. Η νομοθεσία για την κάθε υπό ένταξη χώρα είναι σε μεγάλο μέρος σύμφωνη με τις κύριες απαιτήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με την ίση μεταχείριση γυναικών και ανδρών. Δυστυχώς η πρακτική συχνά διαφέρει. Όντως και στην ΕΕ, τα κύρια προβλήματα προκύπτουν πάνω από όλα επειδή οι οικονομικές δυσκολίες επηρεάζουν τις γυναίκες και τους άνδρες με διαφορετικούς τρόπους (2). Επιπρόσθετα, η ενημέρωση σχετικά με τη σπουδαιότητα των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες παραμένει σε χαμηλά επίπεδα.

(1) Απασχόληση, Οικονομικές Αλλαγές και Κοινωνική Συνοχή — Στην πορεία για μια Ευρώπη της Καινοτομίας και της Γνώσης — ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

(2) Ατζέντα 2000, Τόμος II: Η πρόκληση της διεύρυνσης (μελέτη επιπτώσεων), σ. 46 (COM 97/2000).

4.2. Οι ίσες ευκαιρίες, παρόλα αυτά, δεν αναφέρονται μόνο ανάμεσα στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά και στην αποφυγή οποιαδήποτε είδους διαχωρισμού που βασίζεται σε φυλετική ή εθνική προέλευση, θρησκεία ή πεποίθηση, ανικανότητα ή αναπηρία, ηλικία ή σεξουαλική προτίμηση (άρθρο 13, Συνθήκη της ΕΕ). Ιδιαίτερα σε σχέση με την κατάσταση των μειονοτήτων, υπάρχουν ακόμη σημαντικά προβλήματα στις υπό ένταξη χώρες που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

4.3. Θα πρέπει να υποδειχθούν δυναμικά μέτρα στα συνεχιζόμενα προβλήματα σχετικά με τις συνθήκες και τους όρους προφυλάκισης σε μερικές υποψήφιες χώρες, στην εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, την ισότητα των δύο φύλλων και την αποφυγή διακρίσεων.

4.4. Ιδιαίτερα για τους Ρόμα, το κοινωνικοοικονομικό χάσμα ανάμεσα σε αυτούς και την πλειοψηφία φαίνεται να διευρύνεται. Θα πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα μέτρα στην κατεύθυνση της διευκόλυνσης της πρόσβασης τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές⁽¹⁾.

4.5. Η εθνολογική διάσταση των οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με συστηματικό τρόπο. Οι επιχειρηματικές ευκαιρίες, οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, η σχολική διδασκαλία, η πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ., είναι πολύ διαφορετικές για τις εθνικές μειονότητες. Οι μειονότητες τείνουν να παραμένουν κλειστές για μια σειρά από λόγους οι οποίοι ποικίλλουν από λόγους κουλτούρας σε σχέση με τα οικονομικά κίνητρα, μέχρι του συστημικού προβλήματος ότι ένας αριθμός μέτρων της πολιτικής της ΕΕ δεν λειτουργεί διότι έχουν επινοηθεί για τις χώρες της Δύσης⁽²⁾.

5. Δικαιώματα καταναλωτών

5.1. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις προσπάθειες των αντιπροσωπευτικών φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και ιδιαίτερα των Ενώσεων των Καταναλωτών οι οποίες αρχίζουν και δραστηριοποιούνται στις υποψήφιες χώρες σ' ένα επίπονο έργο το οποίο χρειάζεται στήριξη και ενθάρρυνση. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τη Γενική Διεύθυνση Προστασίας των Καταναλωτών να στηρίξει με κάθε τρόπο το καταναλωτικό κίνημα στις υπό διεύρυνση χώρες και να μεταφέρει την αναγκαία τεχνογνωσία.

5.2. Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί στενά τις νομοθετικές και διοικητικές εξελίξεις στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή, ιδιαίτερα στην ασφάλεια των τροφίμων στις υπό διεύρυνση χώρες, όπου έχουν αρχίσει προσπάθειες σε ένα αρκετά δύσκολο περιβάλλον και με σημαντικότερες ελλείψεις σε πρακτικές προστασίας.

6. Περιβαλλοντικά προβλήματα

6.1. Η προστασία του περιβάλλοντος είχε στο παρελθόν χαμηλή προτεραιότητα στις υποψήφιες χώρες, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, η ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας να επιφέρει σημαντικές καταστροφές οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις είναι μη αναστρέψιμες. Τα τελευταία χρόνια υπήρξαν πολύ θετικές εξελίξεις. Ιδιαίτερος όσον αφορά την τεχνική προστασία του περιβάλλοντος έγιναν πάρα πολλές προσπάθειες. Πρέπει ωστόσο να γίνουν ακόμη πάρα πολλά πράγματα για να καλυφθούν τα περιβαλλοντολογικά πρότυπα της ΕΕ, για την πλήρη ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος στους άλλους πολιτικούς τομείς και για την προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που στη συζήτηση θεμάτων που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος στις υποψήφιες χώρες δεν έγινε αναφορά στην οικονομική διάσταση του θέματος. Θα έπρεπε να τονιστούν οι δυνατότητες που προσφέρει η προστασία του περιβάλλοντος για τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης αλλά και κοινωνικά θέματα που ενδέχεται να σχετίζονται με τις αυξημένες δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει αυτή τη μέχρι στιγμής ανεπαρκή εξέλιξη και, ταυτόχρονα, να συνεχίσει να συμπαρίσταται με τη μεταφορά οικονομικών πόρων και τεχνογνωσίας στις προσπάθειες που έχουν αρχίσει, καθώς επίσης και να προωθήσει με αυστηρό τρόπο τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις εκεί όπου δεν έχει γίνει ακόμη κατανοητή η ανάγκη προστασίας και διαφύλαξης του περιβάλλοντος.

6.2. Η προστασία του περιβάλλοντος και η προστασία των οικοσυστημάτων, παράλληλα με τη διατήρηση μιας σχετικά πλούσιας βιοποικιλότητας, θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε σχέση με τα υπόλοιπα θέματα της ένταξης. Η ανάπτυξη περιβαλλοντολογικών υποδομών και η εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου για την υλοποίηση αποτελεσματικών ρυθμίσεων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση για όλες τις υποψήφιες χώρες.

6.3. Καλούνται όλα τα όργανα της ΕΕ να εξετάσουν με πιο εμπειριστατικό τρόπο τα προενταξιακά τους προγράμματα και τις επενδυτικές ενισχύσεις που παρέχουν με γνώμονα τον αντίκτυπο που έχουν στο περιβάλλον.

7. Ασφάλεια

7.1. Η ασφάλεια των πολιτών παραμένει ένα κρίσιμο ζήτημα κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης. Η ασφάλεια γενικότερα συμπεριλαμβάνει διάφορες μορφές όπως ασφάλεια τροφίμων, πυρηνική ασφάλεια, οδική ασφάλεια κ.λπ. Οι κοινωνικές προεκτάσεις θα πρέπει να εξετάζονται πιο σημαντικά κατά την εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας π.χ. η ανεργία στην περιοχή του Κοζλοντούι παραμένει στο 21 %.

8. Συμπεράσματα και συστάσεις

8.1. Η ΕΟΚΕ επαναβεβαιώνει ότι η διεύρυνση της ΕΕ αποτελεί μια ιστορική ευκαιρία να ενωθεί η Ευρώπη και οι πολίτες της κάτω από μία «κοινή στέγη» διασφαλίζοντας τη σταθερότητα και την ευημερία στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

(1) ΜΣΕ ΕΕ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, Έγγραφο Εργασίας για τα θέματα κοινωνικής πολιτικής στη Βουλγαρία.

(2) Π.χ. χρηματικοί πόροι για να διατηρήσουν οι μειονότητες την ταυτότητά τους.

8.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την αύξηση του ευρωσκεπτικισμού και της αυξομείωσης των διαθέσεων της κοινής γνώμης στα κράτη μέλη και τις υπό ένταξη χώρες.

8.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι η βελτίωση της οργάνωσης των Δημοσίων Διοικήσεων, ο περιορισμός της γραφειοκρατίας, η πάταξη της εγκληματικότητας και η δημιουργία ευέλικτων και σύγχρονων μηχανισμών νομικής, διοικητικής και δικαστικής προστασίας θα βοηθήσουν στην αύξηση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών στις υπό διεύρυνση χώρες και στην περαιτέρω ανάπτυξη των ξένων επενδύσεων και την αύξηση εμπιστοσύνης των διεθνών επενδυτών προς τις χώρες αυτές, οι οποίες έχουν συνεχή ανάγκη ξένων άμεσων επενδύσεων και στήριξης από τους διεθνείς πιστοληπτικούς οργανισμούς.

8.4. Η ΕΟΚΕ καλεί για μεγαλύτερη διαφάνεια στην ολοκλήρωση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Πρωτοβουλιών που σχετίζονται με τις υποψήφιες χώρες. Η έλλειψη τεχνογνωσίας και η έλλειψη διαφάνειας πιθανότατα να οδηγήσει σε σπατάλη πόρων.

8.5. Η ΕΟΚΕ στηρίζει με κάθε τρόπο τις προσπάθειες της Επιτροπής και τις προσπάθειες των υπό διεύρυνση χωρών για την επιτυχή προώθηση των γεωργικών αναδιαρθρώσεων, οι οποίες θα αποτελέσουν κομβικό στοιχείο στην ενσωμάτωση των χωρών αυτών στην ΕΕ.

8.6. Η ΕΟΚΕ στηρίζει θερμά τις προσπάθειες δημιουργίας και οργάνωσης αντιπροσωπευτικών οργανώσεων και φορέων που εκπροσωπούν την οργανωμένη Κοινωνία των Πολιτών και ΜΚΟ που αποτελούν βασικά στοιχεία δημοκρατικής εξέλιξης.

8.7. Θεωρεί κομβικό σημείο στην πορεία διεύρυνσης την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων το οποίο και αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα.

8.7.1. Στην κοινή της θέση, η ΕΕ έχει ήδη συμφωνήσει για τις μεταβατικές προβλέψεις με σχεδόν όλες τις υποψήφιες χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει αυτό το γεγονός κι εκφράζει την ελπίδα ότι κατά την διάρκεια αυτών των μεταβατικών περιόδων, κάθε προσπάθεια θα πρέπει να γίνει έτσι ώστε να προχωρήσουν προς τα εμπρός, εισάγοντας τα αναγκαία προπαρασκευαστικά μέτρα, διασφαλίζοντας ότι η ΕΕ θα παρέχει μια αποτελεσματική κοινή αγορά εργασίας για όλα τα μελλοντικά κράτη μέλη της ΕΕ.

8.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι η οικονομική και κοινωνική σύγκλιση παραμένει ο πιο σημαντικός παράγοντας σήμερα. Καθώς η ΕΕ υπολείπεται από την πλήρη οικονομική, πολιτική και κοινωνική ολοκλήρωσή της, η αυξημένη διαφοροποίηση που πρόκειται να προσδώσει η επιτυχής ένταξη ορισμένων χωρών θα θέσει σε δοκιμασία την προσπάθεια οικονομικής

και κοινωνικής σύγκλισης των σημερινών εταίρων εφόσον δεν προβλεφθούν οι αναγκαίοι μηχανισμοί και οι απαραίτητες διαδικασίες.

8.9. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να προωθήσει σε συνεργασία με τα κυβερνητικά όργανα των υποψηφίων χωρών περαιτέρω πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με τη διεύρυνση της ΕΕ και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της, μέσω δραστηριοτήτων διάχυσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην εισαγωγή σχετικών επιστημονικών κλάδων στα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε αυτές τις χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει επιπρόσθετες προσπάθειες από τις υποψήφιες χώρες για τη ενδυνάμωση της επικοινωνίας με τους πολίτες σχετικά με την κατάσταση ενταξιακής διαδικασίας στην ΕΕ.

8.10. Το επιχειρηματικό πνεύμα είναι η πιο σημαντική πηγή ανάπτυξης για τις υποψήφιες χώρες. Οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της διεύρυνσης. Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην παραγωγή εισοδήματος και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, που είναι προϋποθέσεις για την περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Έτσι, είναι ουσιώδες να ενθαρρυνθούν πραγματικά οι αρχές των υποψηφίων χωρών να επιστεύσουν την ενημέρωση των επιχειρήσεων που επηρεάζονται από το κοινωνικό κεκτημένο και να στηρίξουν το επιχειρηματικό πνεύμα.

8.11. Στις υποψήφιες χώρες αναπτύσσουν δράση διάφοροι ευρωπαϊκοί και διεθνείς οργανισμοί. Αυτά τα ιδρύματα και οι οργανισμοί εκπροσωπούν διαφορετικά πρότυπα κοινωνίας και πολιτικής, και υπάρχει η ανάγκη συντονισμού των υποδειξιών τους έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι τα μελλοντικά κράτη μέλη προσχωρούν προς το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, βασιζόμενα στην ιδέα της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής καταπολεμώντας τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα οποία και αποτελούν τη βασική αρχή της οικονομικής πολιτικής.

8.12. Κατά την διάσκεψη για τη διεύρυνση το Νοέμβριο του 2000, διατυπώθηκε σχετικά η πρόταση να αναλάβει η ΕΟΚΕ συντονιστικό ρόλο μεταξύ των διάφορων εμπλεκόμενων ιδρυμάτων, έργο το οποίο αρμόζει στις δυνατότητές της και για το οποίο υπάρχουν εχέγγυα απόλυτης επιτυχίας.

8.13. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επικοινωνιακή στρατηγική που ξεκίνησε τον Μάιο του 2000 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με στόχο την παροχή κατάλληλης πληροφόρησης σχετικά με τη διαδικασία της διεύρυνσης. Επίσης η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα τη συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, μαζί με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους της, των πολιτικών ηγετών και των Κυβερνήσεων, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και τους εκπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών γενικότερα, τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από τις υποψήφιες χώρες, για τη συμμετοχή τους στον υπό εξέλιξη διάλογο.

8.14. Η ΕΟΚΕ δίνει έμφαση στο ρόλο των χωρών εκτός ΕΕ που γειτονεύουν με αυτές που προετοιμάζονται για την ένταξη. Θα πρέπει να γίνουν συγκεκριμένες προβλέψεις πάνω στο θέμα, δεδομένου ότι θα δημιουργηθούν καινούριες ευκαιρίες και προκλήσεις μετά τη διεύρυνση όπως για παράδειγμα περιοχές ελεύθερου εμπορίου, παράνομη μετανάστευση, τελωνειακός έλεγχος και εμπορία λευκής σαρκός και ναρκωτικών. Η διευρυμένη Ένωση θα χρειαστεί να αναπτύξει περαιτέρω τις σχέσεις με τις αναδυόμενες αγορές των γειτονικών χωρών και να προσδώσει μία κοινή προσέγγιση ιδιαίτερα στις περιοχές των Δυτικών Βαλκανίων, της Ομοσπονδίας Ανεξάρτητων Κρατών και τις χώρες της Μεσογειακής Λεκάνης και της Β. Αφρικής.

8.15. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενδυνάμωση μιας ανεξάρτητης και αδιάβλητης δικαστικής εξουσίας στις υπό διεύρυνση χώρες η οποία αποτελεί εγγύηση για την ομαλή λειτουργία του πολιτειακού και πολιτικού συστήματος. Η καταπολέμηση της διαφθοράς χρειάζεται να επιταχυνθεί και απαιτούνται απτά αποτελέσματα έτσι

ώστε να διασφαλίζεται διαφάνεια στο επιχειρηματικό περιβάλλον με κατάλληλη πρόοδο στην νομοθεσία περί πτωχεύσεων.

8.16. Κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2001, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών συμφώνησε να συνεργαστεί με τους Υπουργούς Οικονομικών και τους Διοικητές Τραπεζών στις υπό διεύρυνση χώρες δύο φορές τον χρόνο με τη μορφή τακτικών αναφορών προς το Συμβούλιο ECOFIN για την οικονομική κατάσταση που επικρατεί σε αυτές τις χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει αυτήν την εξέλιξη και προτείνει τέτοιες πρακτικές να ακολουθηθούν και από τα υπόλοιπα Συμβούλια Υπουργών προωθώντας έτσι τον διάλογο με τις υπό διεύρυνση χώρες, ιδιαίτερα μάλιστα υπό το πρίσμα των στόχων που έθεσε το Συμβούλιο Κορυφής της Λισαβόνας.

8.17. Οι υπό ένταξη χώρες θα πρέπει να παραμείνουν στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών 2, για δύο τουλάχιστον χρόνια. Η ΕΟΚΕ παραμένει συνεπής στη σύστασή της με στόχο τα νέα Κράτη Μέλη να συμμετάσχουν άμεσα με την ένταξή τους στον ΜΣΙ2 οδηγώντας έτσι τις συναλλαγματικές τους πολιτικές σε ένα πιο σταθερό κοινοτικό περιβάλλον.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH